

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

460 פּוּסְטָרִים בְּפָנֵי י"א עֵלֶּיךָ לְיָמֶיךָ
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: שמיעת חידושי תורה מפי אליהו הנביא

רצון מה' ולכן כיון שנעשה בזה יחוד שם הוי"ה, לכך יניח באצבע הסמוך לגודל שהיא כנגד שם הוי"ה. ע"ש.

אלא שצריך להבין מה הסוד של האצבעות שעל ידי הרמתם זוכה להפיל את כל אויביו?

אלא אומרת הגמרא בכתובות (ה סוע"א): דרש בר קפרא, מאי דכתיב "ויתן תהיה לך על אונך", אל תקרי אונך אלא על אונך, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, יניח אצבעו באזניו. ע"כ. כלומר סגולת האצבעות כיון שמסייעות לאדם לבל ישמע דבר שאינו הגון.

והיינו סגולתן של האצבעות היא בכך שהן מסייעות לאדם לשמור על אזניו לבל לשמוע דבר שאינו הגון, ולכן בכוחן להפיל את אויביו.

ובמדרש אבכיר מביא על הפסוק שנאמר בעת לידתו של נח: "זֶה יִנְחֶנּוּ מִמְעֶשְׁנֵנוּ וּמִעֲצָבוֹן יִדְנֶנּוּ". שהאדם הראשון נברא עם אצבעות אדוקות ונח הראשון שנולד עם אצבעות פרודות האחת מהשניה.

ויש לתת טעם לכך (והוא על פי היערות דבש שהובא בספרי נחלת שדה פרשת מצורע אות כ"ב יע"ש), שחטאו של אדם הראשון היה בשמיעת האוזן, כמו שנאמר "וּלְאָדָם אָמַר: כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְתֹאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ". לכן הוא הוצרך שיפרידו את אצבעותיו, כי בשביל לתקן את השמיעה, יש מן הצורך שיבוא לידי נסיונות בענייני שמיעת האוזן ויתגבר עליהם וימנע מלשמוע דברים שאינם הגונים על ידי הנחת אצבעות בתוך האוזן.

עוד מצינו, הגמרא בקידושין (כב): מביאה ביאור מדוע רוצעים את העבד העברי באוזנו: 'רבן יוחנן בן זכאי היה דורש את המקרא הזה כמין חומר, מה נשתנה אוזן מכל אברים שבגוף? אמר הקדוש ברוך הוא: אוזן ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע.'

וכתבו על כך התוספות: מה נשתנה אוזן, יש במדרש דמרא"ע בגימטריא ארבע מאות, ולפי שהיו ישראל עבדים ארבע מאות שנה וגאלם הקב"ה והלך זה וקנה אדון לעצמו, לפיכך ירצע במרצע העולה כ. ע"כ.

ונמצא לפי דברי התוספות, כי הגלות במצרים ארבע מאות שנה, היתה עבור תיקון חטא אדם הראשון אשר שמע לקול אשתו ופגם באוזן.

ומשום שבגלות מצרים תיקנו את שמיעת האוזן, לכן נאמר (בא י', ב'): "וּלְמַעַן תִּסְפְּרֶנּוּ בְּיַדְכֶם וּבְיַד בְּנֵיכֶם אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם". ולכאורה מילת "באזני" מיותרת, כי די היה לומר "ולמען תספר לבנך"?

כתב רבינו יוסף חיים זי"ע בספרו עוד יוסף חי (פר' ויגש אות ג') וז"ל: וכתבו המקובלים סגולה נפלאה במזמור זה ד'השמים מספרים", שיש בו ששה פסוקים שכל פסוק חמשה תיבות ותיבה השנית היא שם הוי"ה, והם מן פסוק: "תורת ה' תמימה" עד פסוק "משפטי ה' אמת" ועד בכלל, וטוב שהאדם כשיאמר "תורת ה' תמימה" ימנה את התיבות

של הפסוק באצבעותיו בשכיבה, ורק כשמגיע לשם הוי"ה ימנה באצבעו בזקיפה, כי שם הוי"ה שבכל פסוק מפסוקים הנז' הוא מכון כנגד אצבע הסמוך לגודל שנקרא בשם אצבע בסתם, ולכן כנגד אמירת השם יזקוף האצבע שלו על שם ה' זקוף כפופים". ויכוין שע"י קדושת פסוקים אלו יכנעו האויבים שלו התחתונים והעליונים ויתגבר עליהם. ובזה פרשתי בס"ד מה שאמר דוד המלך ע"ה: "המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה". עכ"ד.

והגאון רבי חיים פאלאגי בספרו רפואה וחיים (פרק י"ב אות ק"ד) מביא סגולה, לסטים באים עליו יאמר באצבעותיו פסוקי תורת ה' כל הוי"ה באצבע. ע"כ.

ובש"ת לב חיים הגאון רבי חיים פאלאגי זי"ע (ח"ב סימן קס"ז) כתב על פי זה שבעת הגבהת ספר תורה יצביע על האותיות של הספר תורה באצבע הסמוכה לאגודל ויאמר הפסוק "וזאת התורה וכו'", כיון שבפסוקים הנז' "תורת ה' וכו'" יש ששה פסוקים כנגד ששה סדרי משנה, וכל פעם הוא מחמש מילים וז"כ שם הוי"ה יוצא תמיד שהוא באצבעו, ולכן מורה באצבע שעליו שם הוי"ה תמיד, בפסוקי מילים אלה.

כמו כן מטעם זה החתן מניח הטבעת באצבע הכלה דהיינו באצבע הסמוכה לאגודל, כיון שכאמור אצבע זו היא כנגד שם הוי"ה. וכדברים הללו כתב גם רבינו יוסף חיים בספרו בן איש חי (שנה ראשונה פרשת שופטים סעיף ט'), וז"ל: כשמקדש בטבעת כפי הנראה מדברי התיקונים כפי הסוד דראוי לשם הטבעת בשלישית הנקראת אמה, (וכמו שבתפילין מסובבים את הרצועות על אצבע השלישית ואומרים הפסוק "וארשתך ל"), אך פה עירנו נוהגים לשום הטבעת באצבע הסמוך לגודל הנקרא אצבע בסתם וכו', משום כי במזמור "השמים מספרים כבוד אל", ששם נזכרה חופת החתן דכתיב "והוא כחתן יוצא מחופתו", יש חמשה פסוקים אשר תיבה שניה שלהם היא שם הוי"ה, והם פסוק: "תורת ה' תמימה" וכו', "עדות ה' נאמנה וגו'", "פקודי ה' ישרים וכו'", "מצות ה' ברה וכו'", "יראת ה' טהורה וכו'", וכשמחיל תיבות אלו מן האגודל יבוא השם ב"ה אצבע הסמוכה לגודל, וידוע כי במצות הקידושין יהיה יחוד השם והוא הטבעת עצמה כנגד אות יו"ד ויד החתן שתופסה בחמש אצבעותיו כנגד אות ה"א ראשונה, ואצבע הכלה כנגד ו"ו והיד שלה שפושטת לקבל הקידושין כנגד ה"א אחרונה וכמ"ש מצא אשה מצא טוב ויפק

אלא שעיקר סיפור יציאת צרים הוא תיקון חטא אדם הראשון אשר נכשל בשמיעת האוזן.

ולכן בהגדה של פסח אומרים: "רבי יוסי הגלילי אומר, מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות. במצרים מה הוא אומר, ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלהים היא. ועל הים מה הוא אומר, ויאמר ישאל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע עשר מכות. אומר מעתה, במצרים לקו עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות."

הרי לנו כי כל עשרת המכות נקראים "אצבע אלהים", ויש לומר, כאשר תיקנו ישראל את חטאו של אדם הראשון שנכשל באזנו, נענשו המצרים על ידי "אצבע אלהים", היא האצבע אשר על ידה שומר על אזנו לבל לשמוע דברים שאינם הגונים.

והנה, בשו"ת רב פעלים (ח"ג סוד ישרים סימן ד) נשאל רבינו יוסף חיים ז"ע וז"ל: גם רציתי לדעת, כי אני עבדך שמעתי אומרים שהיה לרבינו הרש"ש ז"ל גילוי אליהו זכור לטוב ומה כבודך אומר בדבר זה אם כנים הדברים, וימחול להודיעני דעתו בזה ושכרו כפול מן השמים. ע"כ.

ומשיב לו רבינו יוסף חיים ז"ע וז"ל: ואשר שאלת ששמעת שהיה לרבינו הרש"ש ז"ל גילוי אליהו זכור לטוב, וביקשת להגיד לך השערת שכלי בדבר זה איך הוא. דע, כי יש אזהרה לנו מדברי קבלה אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו, על כן אין לנו לדבר באנשים גדולים ועצומים בהשערת השכל שלנו, ורק רשאי אני להגיד לך דבר אחד בגילוי אליהו זכור לטוב, דודאי בענין שיזכה האדם לדבר עמו פנים בפנים כמו שהיה לרבינו האר"י ז"ל, דבר זה קשה המציאות אפילו בדורות הראשונים וכ"ש בדורות האחרונים, ברם בזאת אפשר להאמין שיהיה גילוי אליהו זכור לטוב בהשכל של הצדיק, דהיינו יתלבש ניצוץ מן אליהו זכור לטוב בעין השכל של הצדיק ויורה לו האמת, והצדיק אינו מרגיש בגילוי אליהו זכור לטוב בשכלו אלא חישב שהיא משיג האמת בשכלו, ובאמת אינו כן, אלא הוא משיג הדבר ע"י התלבשות ניצוץ מן אליהו זכור לטוב בשכלו, ודבר זה נזכר בדברי מהר"י ז"ל בהקדמתו לשער ההקדמות שכתב וז"ל: גם נזכר בהקדמת התיקונים בכתיבת יד וז"ל, ואנת אליהו עתיד לאתגלייא בסוף יומי, ואית מאן דעתיד לאתגלייא אפיין באפיין, ואית מאן דעתיד לאתגלייא ליה בטמירו בעין השכל דליה וכו' עכ"ד ע"ש. על כן חשבתי דרכי לומר, כי אצל רבינו הרש"ש ז"ל היה גילוי אליהו זכור לטוב בטמירו בעין השכל דליה, ועל ידו השיג הכללים בחכמה היוצאים ומוכרחים מדברי רבינו האר"י ז"ל עצמו שעליהם בנה כל הבנין שלו שבנה בנהר שלום ובסידור, ולפי"ז מ"ש בתיקונים הנזל אית מאן דעתיד לאתגלייא ליה אפיין באפיין, היינו כמו גילוי אליהו זכור לטוב לרבינו האר"י ז"ל ומ"ש ואית מאן דעתיד לאתגלייא ליה בטמירו בעין השכל היינו כמו גילוי שנגלה לרבינו הרש"ש וא"ש את"ם (ואם שגיתי אתי תלין משוגתי). והש"ת ברחמי יאיר עיננו באור תורתו אכ"ר. עכ"ל.

עוד מצינו שכתב רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בן איש חי (שנה שניה פרשת ויצא) וז"ל: ונהגו גם כן לומר כל אחד בביתו ק"ל (130) פעמים "אליהו הנביא זכור לטוב", שעולה מספר ארבע תיבות אלו ארבע מאות, להכניע ארבע מאות כוחות של סטרא-אחרא בסוד הכתוב (וישלח ל"ג, א') "והנה עשו בא וארבע מאות איש עמו". ע"כ.

ויש לחבר בין דברי קדשו של רבינו יוסף חיים ולומר, כי השומר על אוזניו על ידי שמכניס את אצבעותיו לאוזניו, זוכה בזה להכניע את ארבע מאות כוחות הטומאה המתלבשים על האוזן, כפי המבואר אשר גלות צרים היתה ארבע מאות שנה, ואזי אליהו הנביא מגלה לו באזניו חידושי תורה בעין השכל.

ובזה יבואר, ריש לקיש ורבי יוחנן העידו על עצמם: "לא זכינן לאורייתא אלא בגין דחמינן אצבעתיה דרבי" - לא זכינו לתורה אלא בגלל שראינו את אצבעותיו של רבי (ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב).

הרי לנו כי רבינו הקדוש אצבעותיו היו קדושות, וזאת משום, שהיה מקפיד לסתום בהם את אוזניו בעת שהיו מדברים לידו דברים שאינם הגונים. לכן זכה רבינו הקדוש "אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי" (בבא מציע פה:), שאליהו הנביא היה מגלה לו חידושי תורה.

בזה יבואר מדוע הוא נקרא "רבי". שכן, הגמרא בשבת (קמז:)-מביאה, אמר רב חלבו, חמרא דפרוגייתא (שם מדינה שינה משובח, רש"י) ומיא דדיומסת (שם נהר שממיו מלוחים, רש"י) קיפחו עשרת השבטים מישראל (ופירש רש"י: שהיו בעלי הנאה

ועוסקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ויצאו לתרבות רעה). רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם (לפרוגייתא ודיומסת, רש"י) אמשיך בתרייהו (אחר היין והרחיצה, רש"י) איעקר תלמודיה (נעקר תלמודו ושכחו, רש"י) כי הדר אתא, קם למיקרי בספרא בעא למיקרי "החדש הזה לכם", קרא "החרש היה לבס". בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה.

המקובל האלקי הגאון הקדוש ר' שמשון מאסטרופולי ז"ע, בספרו נצוצי שמשון (בפרשת בא), מבאר גמרא זו בשם ספר ציוני, שיש קליפה אחת הנקראת ר"ב, ועמה תר"ה חיילות כמנין "אדרת" שער". וקליפה זו ר"ב ממונה להשכיח ולהעקיר תורתו של תלמיד חכם בשעת חיילותו (- חוליו) ושוכח תלמודו. וזה הביאור מדוע שינה רבי אלעזר בן ערך, מ"החדש הזה לכם" קרא "החרש היה לבס", שקרא במקום דל"ת ר"ש, ומהז' י', ומכ"ף ב', נמצא אותיות ר"ב, שקליפה זו גרמה לשכחתו. וכן החרש היה לבס, בגימטריא תר"ה. הרי הם גימטריא תר"ה חיילותיה מרומזים. עיי"ש כל דבריו.

נמצא כי יש קליפה הנקראת ר"ב המרומזת ב"החרש היה לבס", ויש לומר כי קליפה זו שולטת על מי שאינו שומר על אוזניו וזהו "החרש", אולם רבינו הקדוש אשר שמר על אוזניו, זכה לתקן קליפה זו ולכן נקרא שמו "רבי".

פגם האכילה

הגמרא במגילה (יב). מביאה: "שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי, מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה [כלומר למה התחייבו ישראל בתקופת אחשוורוש שיהרגו על ידי המן]? אמר להם אמרו אתם, אמרו לו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע.

אמר להם: אם כן שבשושן יהרגו שהם נהנו, שבכל העולם כולו שלא היו באותה סעודה אל יהרגו? אמרו לו, אמור אתה, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם, אמרו לו: וכי משוא פנים יש בדבר [מדוע אם כן ניצלנו]? אמר להם הם לא עשו אלא לפנים, דהיינו רק למראית העין להנצל מנבוכדנצר, אף הקדוש ברוך הוא לא עשה עמהם אלא לפנים, דהיינו למראית העין בלבד נגזרה הגזירה, ולא הוציאו אותה לפועל.

ויש להבין את המאמר הנ"ל, הרי תלמידי רבי שמעון בר יוחאי שאלו שאלה גדולה ועמוקה, למה נגזרה גזירה איומה ומחרידה כזו, ומה הם משיבים, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. והדבר מתמיה, האם תשובה זו מספיקה לאותה שאלה גדולה, והרי אכילת נבילות וטריפות או חלב, אינו אלא בלאו או בכרת, והאם בגלל זה מגיע להם השמדה כללית?

וגם רבי שמעון בר יוחאי כמעט שהסכים עמהם, אלא שהיתה לו שאלה אם כן רק אלו שבשושן יהרגו, משמע שליהודי שושן היה מגיע עונש כזה, ואם כן כיצד יתכן להענישם בעונש נורא כזה?

ונראה לבאר על פי מה שכתב הרה"ק האוהב ישראל מאפטא ז"ע (סוף פרשת שמיי) וזה לשון קדשו: ...דזהו סימן מובהק להאדם לידע איזה מין טהור וכשר לו לאכול, דבאמת אדם אשר אין חפצו ורצונו כי אם להשלים רצונו יתברך ולהעלות בכל עת תענוג ושעשועים להבורא יתברך, אז אינו יכול ליקרב אליו שום דבר איסור. כי כל דבר הכשר ויש לו חיות ונקשר בשורשו הקודש, אז טבעו תמיד שחושק ומתאוה ונכסף לעלות ולדבק בשורשו. משא"כ דבר איסור וחיצוניות אשר הוא נפסק מהשורש, אין לו רצון כלל להיות לו עליה כי א"א וא"כ המאכלות האסורות אשר הם מטמטמים את לב האדם וע"י נפסק האדם מן רצון הבורא ית'. ואז בודאי זה האדם שחפצו ורצונו להשלים רצונו ית' ובא לפניו דבר איסור, אז לא יוכל להתקרב אליו ואין לו רצון כלל לאכול אותו כי זהו נגד רצונו יתברך. ובודאי מה שהש"י מזמין לפניו. ורצונו מסכים שיאכל אותו. אז ידע ויבטח שטוב הדבר וכשר לפניו שיהיה עליה לדבר המאכל ההוא ע"י האכילה הלזו כנודע ליודעי חן. עכ"ל.

מתבאר על פי דברי קדשו, כי מאכלו של האדם הוא המודד היכן מקומו, כאשר האדם מתאוה וחושק לעלות ולהתעלות בעבודת ה', הריש מזמן לו מאכלים כשרים וטהורים, אולם אם חס ושלום מזדמן לפניו מאכלות אסורות, על כרחך הוא מחמת שנתרחק מהבורא ואף נח לו ושמח הוא במקומו הגרוע. ולכן כאשר נתגלגל לעם ישראל להשתתף בסעודתו של אותו רשע, זה הוכיח על מקומם הגרוע ועל ריחוקם מן הבורא, ולכך מן הראוי להתחייב כליה ומיתה.

והיינו, החיוב כליה שנתחייבו ישראל אינו על עצם האכילה, אולם עצם האכילה שימש כהוכחה על מקומם הרוחני עד כדי חיוב כליה.